

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

З а т в е р д ж у ю
Голова Приймальної комісії
_____ О.В. Поркуян
«_____» _____ 2016 р.

ПРОГРАМА

додаткового фахового вступного випробування
для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 033 – «Філософія»
на основі здобутого раніше освітнього ступеня бакалавра
або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
за спорідненою спеціальністю

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:	д.філос.н., проф. Єременко О.М.
	д.культ., доц. Смоліна О.О.
	к.філос.н., доц. Ополонін А.М.

І. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма фахового вступного випробування складена на підставі робочих програм з наступних дисциплін: Філософія, Метафізика (онтологія), Філософія історії, Філософська антропологія, Соціальна філософія, Діалектика, Гносеологія, Філософія науки.

Основні проблеми та принципи сучасної філософії

Онтологія. Буття і небуття. Буття і суще. Сущє і сутність. Сутність та існування. Буття і єдине. Єдність та багатоманітність буття, його основні форми.

Категорія субстанції. Субстанція і сутність. Субстанція як ідеальне. Субстанція як матерія. Розвиток категорії «матерія» в історії філософії. Сучасні наукові уявлення про матерію. Рух, простір, час. Буття і час.

Категорія «дух». Складності з визначенням духа. Філософське і релігійне розуміння духа.

Метафізика і діалектика. Різні традиції розуміння метафізики в історії філософії.

Історичні форми діалектики. Суб'єктивна і об'єктивна діалектика. Становлення ідеї розвитку в історії філософії та науки. Рух і розвиток. Поняття відношення, зв'язку.

Поняття тотожності, різниці, протилежності, протиріччя. Єдність і боротьба протилежностей. Проблема гармонізації протилежностей. Якість, кількість, міра. Взаємоперехід кількісних та якісних змін. Закон заперечення заперечення. Діалектичне заперечення як синтез, інтеграція, «зняття». Поступовість та циклічність.

Всезагальні категорії. Проблема системи категорій. Одиначне і загальне. Частина і ціле. Елемент і система. Зміст і форма. Сутність і явище. Причина і наслідок. Необхідність і випадковість. Можливість і дійсність. Свобода і необхідність. Принцип детермінізму. Детермінізм та індетермінізм: їх форми та різновиди.

Діалектика та синергетика. Порядок і хаос. Поняття біфуркації. Поняття аттрактора.

Свідомість. Свідомість як філософська проблема. Поняття і структура свідомості. Свідомість та несвідоме. Проблема цілісності свідомості.

Походження та сутність свідомості. Природні передумови виникнення свідомості. Теорія відображення. Відображення та інформація. Проблема творчих потенцій свідомості. Свідомість і продукування нового знання. Штучний інтелект: проблеми та досягнення.

Поняття суспільної свідомості та її структура (рівні, сфери, форми). Суспільна та індивідуальна свідомість, їх взаємодія. Колективне несвідоме: теорія архетипів. Свідомість і самосвідомість.

Теорія пізнання. Філософія і методологія наукового пізнання.

Пізнання як філософська проблема. Можливість пізнання світу. Скептицизм. Агностицизм. Суб'єкт і об'єкт пізнання.

Поняття істини. Класична та неklasичні теорії істини. Проблема критерію істини. Практика як критерій істини. Істина як процес: абсолютна і відносна істина.

Генеza, специфіка і динаміка науки. Структура наукового знання. Системність, верифікуємість і фальсифікуємість. Спеціалізовані мови наук. Класична, неklasична та постнеklasична наукова картина світу. Наукове та позанаукове знання. Проблема паранауки.

Поняття методу і методології наукового знання. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження. Науковий факт, наукова проблема. Спостереження та експеримент. Загальнологічні та загальнонаукові методи пізнання. Методи пізнання окремих наук. Принцип, ідея, гіпотеза, теорія.

Роль регулятивних факторів у пізнанні (істина, благо, краса). Етос вченого. Перспективи науково-технічного прогресу та проблема відповідальності вченого.

Соціальна філософія та філософія історії. Поняття суспільства. Основні концепції суспільного життя: натуралізм, ідеалізм, матеріалізм.

Суспільство як підсистема об'єктивної реальності. Природа і суспільство, діалектика їх зв'язку. Основні історичні типи взаємодії природи і суспільства.

Суспільство як система відносин. Види суспільних відносин, їх характер і багатоманітність. Суспільство як система, що саморозвивається. Джерела, рушійні сили і суб'єкти суспільного розвитку.

Особистість і суспільство. Поняття суспільної групи. Етнос, народ, національність, нація. Економічна сфера суспільства. Соціальне в широкому і в вузькому сенсі. Класова структура суспільства. Політична сфера суспільства. Держава. Духовна сфера суспільства. Культура. Концепції культури. Культура і цивілізація.

Закономірності історичної еволюції людства. Специфіка формаційного та цивілізаційного підходів в аналізі суспільного життя. Спрямованість історії, проблема кінця історії. Закономірності розгортання історичних подій. Роль особистості в історії. Прогрес і регрес в суспільному житті. Критерії суспільного прогресу. Проблема сенсу історії.

Філософська антропологія. Специфіка філософського розуміння людини.

Антропосоціогенез: сучасний стан проблеми. Проблема сутності людини. Різні варіанти її рішення. Поняття: «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Самореалізація особистості. Відчуження людини, його причини та форми. Проблема подолання відчуження. Свобода і відповідальність людини.

Проблема сенсу життя людини в духовному досвіді людства. Перспективи людини. Трансгуманізм і проблема подолання людини.

II. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основна

1. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. В 4 т. – СПб.: Петрополис, 1997; Пневма, 2002.
2. Коплстон Ч.Ф. История средневековой философии. – М.: Энигма, 1997.
3. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. – М.: Мысль, 1986. – 334 с.
4. Философия: Учебник для высших учебных заведений / Отв. ред. В.П. Кохановский. – Ростов н/Д: Феникс, 2008.
5. Історія філософії. – Сост. В.Г. Кремень. – К., 2007.
6. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Пер. с англ. В.И. Кузнецова / Под ред. С.Б. Крымского. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2006.

2. Додаткова

1. Гегель Г.В.Ф. Лекции по философии истории. Пер. А.М. Водена. – СПб.: Наука, 1993. – 480 с.
2. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М.: Искусство, 1972. – 318 с.
3. Гуревич А.Я. Средневековый мир: Культура безмолвствующего большинства. – М.: Искусство, 1990. – 396 с.
4. История философии: Учебник для высших учебных заведений / Отв. ред. В.П. Кохановский. – Ростов н/Д: Феникс, 2001.
5. Богута И.И. История философии в кратком изложении. – М.: Мысль, 1991.
6. Гуревич П.С. Основы философии: Учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2003.

3. Навчальні посібники

1. Введение в философию: Учебник для высших учебных заведений. В 2-х ч. / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 2008.
2. Горський В. С. Історія української філософії: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 2006. – 374 с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
4. Зотов А.Ф. Современная западная философия: Учебн. – М.: Высш. шк., 2001. – 784 с.
5. Ивлев Ю.В. Логика: учеб.- 4-е изд. перераб. и доп. – М.: Проспект, 2012. – 304 с.
6. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Підручник. – Київ: Академвидав, 2007.
7. Радугин А.А. Философия: Курс лекций. – М.: Центр, 2007.
8. Спиркин А.Г. Философия: Учебник. – М.: Гардарики, 2005.
9. Філософія: Навч. посібник / За ред. Ш.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 2010.
10. Філософія: Навч. посіб. — 3-тє вид., стер. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. — К.: Вікар, 2003. — 457 с — (Вища освіта ХХІ століття).

4. Довідкові видання

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. - Т. 2: Філософія права / ред. кол.: С. І. Максимов (голова) та ін. - Х.: Право, 2017. - 1128 с. : іл.
2. Новая философская энциклопедия: В 4-х т. Т. 1-4. - М.: Мысль, 2000-2001.
3. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. - Мн.: Книжный Дом. 2003. - 1280 с. - (Мир энциклопедий).
4. Постмодернизм. Энциклопедия. - Мн., 2001.
5. Современный философский словарь / под общей ред. д. ф. н., проф. В. Е. Кемерова. - 4-е изд., испр. и дополн. - М.: Академический проект, 2014. - 864 с.
6. Философия: Энциклопедический словарь / Под ред. А. А. Ивина

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповідь вступника оцінюється згідно відповідності рівня навчальних досягнень абітурієнта («високий», «середній», «достатній», «низький», «дуже низький») за 100 бальною системою оцінювання. Максимальна кількість балів, яку може отримати вступник при виконанні 25 тестових завдань, складає 100 балів. Одна відповідь складає 4 бала.

КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ ЗА 100- БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	РІВЕНЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ АБІТУРІЄНТА
100-90	A	відмінно	високий
82-89	B	добре	достатній
74-81	C		
64-73	D	задовільно	середній
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	початковий
0-34	F		

Особи, які набрали на додатковому вступному випробуванні менш як 60 балів, позбавляються права участі в наступному вступному випробуванні та в конкурсі.

Голова фахової атестаційної комісії, декан юридичного факультету

_____

доц. Арсентьєва О.С.

Члени фахової атестаційної комісії

_____

проф. Єременко О.М.

_____

доц. Смоліна О.О.

_____

доц. Ополонін А.М.

